Godina II. — Broj 348.

CIJENA LISTU: U predplati za čitavu godinu K 32·—, za polugodište K 16·—, tromjesečno K 8·—, mjesečno K 3·—, u maloprodaji 10 helera. — OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza broj 1, te se računaju po 30 helera za prostor visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Ponedjeljak, 26. lipnja 1916.

„HRVASKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskara JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza broj 1. Uredništvo se nalazi u Sišanskoj ulici broj 74. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Puli. Rukopisi se ne vraćaju. Ne uvažuju se anonimni dopisi. Nefrankirana pisma se ne primaju.

Važnost bojeva kod Lucka.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 25. lipnja (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U Bukovini povukle su se naše čete izmedju Kimpolunga i Jakobenja u nove položaje. Vrhovi su na jugu od Berhometa i Visnica bili od nas ispražnjeni bez neprijateljskog djelovanja.

Na galicijskoj fronti običajna topnička djelatnost; na sjeverozapadu od Tarnopola takodjer bojevi s bacalima mina i s ručnim granatama.

Jugoistočno od Berestečka smo suzbili više neprijateljskih napadaja. Kod Gornjeg smo Holatina uzeli na juriš visove na sjeveru od Lipe. Neprijatelj je tu pretrpio velike gubitke na mrtvima. Na sjeveru su od Torčina prodrle naše čete u neprijateljske položaje, te su suzbile žestoke protunavale.

Na Stiru je od Sokula dalje položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na primorskoj su fronti stajale naše čete od mora do Monte Sabotina od časa do časa pod živahnom topovskom vatrom. Na istoku je od Polazza došlo do borba s ručnim granatama.

Nočas su pokušale tri torpednjače i motorni čamac iznenadnu navalu na Pirano. Kad su naše obalne baterije otvorile vatru, dali su se neprijateljski brodovi na bijeg.

Na koruškoj se je fronti ograničila bojna djelatnost na navale, što su ih naše čete suzbile, a u srezu Plökena na topovsku paljbu.

U Dolomitama skršio se je talijanski napadaj protiv naših položaja na Rufreddu o našoj zapornoj vatri.

Izmedju Brente i Ečave bila je bojna djelatnost maljašna: pojedine su protivničke provale bile suzbijene.

U području se je Ortlera izjalovio napadaj neprijateljskog odijeljenja pred Eiskögele.

Jugoistočno bojište.

Mir.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

Beč, 25. (D. u.). 23. je o. mj. naša podmornica potopila u Otrantskom prolazu pomoćni krstaš tipa Principe Umberto, kojega je pratio razarač tipa Fourche. Razarač je proganjao podmornicu bacanjem bomba, pa se je vratio na mjesto potopljenja, gdje je podmornica i njega takodjer potopila.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. lipnja (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Neprijatelj je razvio u odsjeku na jugu od prokopa La Bassée sve do preko Somme živahnu djelatnost. Obasipao je Lens teškom vatrom.

Na lijevo od Meze je dosegla neprijateljska vatra prama večeri, veliku snagu osobito kod Mort-Homma. Ponoći je došlo ovdje do manjih za nas uspješnih pješadijskih bojeva. O nove su se naše položaje na istoku od Meze razmahali uz trajno i žestoko obostrano sudjelovanje topništva po više puta ljuti pješadijski bojevi.

Svi su se francuski pokušaji, da opet osvoje protunavalama izgubljeni prostor, izjalovili s najtežim krvavim gubicima; a vrhu toga su žrtvovali preko 200 zarobljenika.

Istočno bojište.

Na sjevernom dijelu fronte okršaji izmedju izvidnih odijeljenja. U njima je dospjelo u naše ruke zarobljenika i plijena.

Kod Linsingenove su bojne skupine ostale i jučer posve bezuspješne nasuprot napredujućem našem navaljivanju jake ruske protunavale osobito na jednoj i drugoj strani Zaturca.

Na jugoistoku od Berestečka bili su s čista suzbijeni neprijateljski napadaj, što ih izvadjao sa znatnim silama.

Kod Bothmerove vojske nije bilo osobitih dogodjaja.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 25. lipnja (D. u.) Glavni stan javlja:

Iračko bojište.

Pomaknuli smo svoja odijeljenja uru puta prama istoku na drugu stranu Sermila.

Kaukasko bojište.

Na desnom krilu mir. Na centrumu samo mjestimično pucanje pješadije. Na lijevom je krilu potrajala i 23. ofenziva, što smo ju započeli 22. na sjeveru od rijeke Čorok. Zauzeće je neprijateljskih položaja dovršeno. Osvojeni se položaji nalaze od 25 do 30 km južno od Ofija i Trapezunta. U tom smo navalnom boju, koji je s velikom žestinom potrajao dva dana na fronti od 50 km, zapljenili ratni pribor od milijun naboja i 7 strojnih pušuka, te smo zarobili 652 vojnika sa 7 časnika. Ma da je bilo zemljište povoljno za protivnika imao je neprijatelj po prilici 2000 mrtvih. Naši su gubici razmjerno maleni.

BRZOJAVI.

Rat.

Važnost bojeva kod Lucka.

Bern, 23. Stegemann piše u „Bundu“: „Osiguranje ruskog lijevog krila nije podnipošto dovršeno zauzećem Černovica. Rusi moraju u tu svrhu zaposjesti najmanje dolinu velikog Sereta te kod prevelikog zamršivanja u toj smjeri dolaze u pogibelj, da budu u slučaju ruske protuofenzive potisnuti prema rumunjskoj granici. Ako hoće iskoristiti svoj uspjeh u tej fronti, moraju priposlati jakih sila. Pitanje je, da li oni to mogu učiniti obzirom na čvrsto držanje Bothmerovo. Lavov, operativni cilj ruske ofenzive, nije tako dugo ugrožen, doklegod stoje Rusi u području Lucka pod pritiskom koncentrične protuofenzive, a centrum austrijansko-njemačkih saveznika ima slobodu gibanja. Čini se, da još nije bila odluka u odlučnim bojevima kod Lucka. Prema tome će u odlučnim bojevima kod Lucka. Prema tome će odluka ovisiti o pridolasku novih pričuva, kod toga valja već unaprijed računati sa jakom ruskom bojnom premoći, koja će ali imati učinka samo u slučaju velikog nerazmjerja.

Kanadske čete u Rusiji.

Kristijanija, 23. Dopisnik „Vossische Zeitung“ javlja slijedeće o velikim transportima četa preko Bijeloga mora na sjevernu rusku murmansku obalu: Četiri starija krstaša i dvije engleske podmornice pratile su 21 brod, što engleskih, što neutralnih, od kojih je svaki imao 3000—15.000 tona, preko Atlantskog oceana u sjevernu Rusiju. Na 13 brodova nalazile su se isključivo čete, većinom Kanadijci, kupljene velikom plaćom, koje su time izbjegle radničkoj nezapuslenosti u Kanadi. I ako je vijest, da se radi o cijelom vojnom zboru, nekoliko pretjerana, to mora ipak odgovarati istini, da je ostalih 8 torvamih brodova imalo na sebi toliko vojnog materijala, osobito topova svakog kalibra, vrlo velikih motornih topova, materijal za gradnju mostova, automobila za čete, konja i ogromne množine municije, koji može zadovoljiti potrebi kud i kamo više od jednog vojnog zbora, te da su brodovi imali na sebi više razloženih podmornica velikog tipa.

Japanske dobave oružja.

Pariz, 23. „Havas“ javlja, da je japanski poslanik u Parizu izjavio, e se je u srpnju 1915. god. kao ministar za izvanjs poslove sporazumio sa ruskim poslanikom o programu narodne obrane. Bili da su potpisani točni dogovori, koji se tiču dobave znatnog broja topova, municije i pušaka Rusiji. Sve japanske talionice i tvornice čelika bile su mobilizirane za Rusiju. U gospodarstvenom je pogledu Japan pripravan, da sudjeluje sa četvornim savezom. — Japanski je vojnički attaché izjavio, da Japan izradjuje moderne puške za sve saveznike, osim Italije, a prije svega za Rusiju.

Englezi i Mazopotamija.

Amsterdam, 23. U srijedu je u gornjoj kući zapitao lord Midleton, kada da će biti objavljen službeni izvještaj o položaju u Mezopotamiji. U svojem je odgovoru govorio lord Islington ponajprije o poteškoćama mezopotamanske zadaće te onda rekao, da se veći štab bavi sastavljanjem izvještaja, e bi čim prije bio objavljen. On se nada, da će objava uslijediti početkom budućeg mjeseca. Lord Midleton nije bio sa odgovorom posve zadovoljan, te je zamolio za brzu objavu, koja bi bila u interesu vlade, jer izvješća, što sada dolaze iz Mezopotamije, pokazuju, da osobe, u čijim je rukama opskrba četa živežem, nijesu dorasle svojoj zadaći. Po njegovom bi mnijenju bilo poželjno, da se o tome ne samo raspravlja, već da se uvede i istraga.

Balkan.

Zaimis i antanta.

Atena, 25. (D. u.). Havas javlja: Zaimis je potvrdio i pismeno ono, što je bio već usmeno obećao zastupnicima zaštitnih sila, to jest, da će izvršiti posvema ono, što je antanta tražila u zajedničkoj noti od 21. lipnja.

Antanta.

Mirovne izjave u Engleskoj.

Amsterdam, 24. Iz Londona se javlja, da engleska mirovna propaganda prima sve to više javni značaj. Neovisna radnička stranka drži svuda mirovne skupštine i priredjuje skoro svaki dan ophode, kod kojih ponajviše sudjeluje radništvo. Po Londonu se vidjaju veliki letaci za mir, koji ne bivaju, kao prije, zamazani, raskinuti ili zabranjeni, te takvim i sličnim izjavama uopće ne staje na put niti redarstvo niti druge oblasti, dok su prije bile na dnevnome redu zabrane, sukobi i teške kazne.

Engleska će preuzeti zaštitu amerikanskih interesa u Mehiku?

Amsterdam, 25. (D. u.). „Daily Telegraph“ donaša poluslužbenu vijest iz Washingtona, da će sjeveroamerikanska vlada u slučaju rata s Mehikom zamoliti Englesku neka preuzme zaštitu nad amerikanskim interesima u Mehiku.

Amerika.

Republike S. Salvator i Kostarika protiv Sjeverne Amerike.

Amsterdam, 25. (D. u.). Zastupnici su San Salvatora i Kostarike primili iz Mehico-City vijest, da su obe ove republike izjavile sjeveroameričkoj vladi, da će i one sudjelovati u opiranju protiv Sjeverne Amerike u slučaju da provali u Mehiko.

Neutralne države.

Pregovaranja medju sjevernim i južnim Kitajem.

Kopenhagen, 22. Ruski brzojavi iz Pekinga javljaju, da su započela pregovaranja medju zastupnicima vlade i onima južnih pokrajina. Južne pokrajine zahtjevaju, da se opeta sazove prijašnji parlamenat te da se sastavi novi kabinet iz većine parlamenta.

26. tek. mj. vršit će se u Pekingu vjerska spomenslavnost za Janšikaja, na koju će biti pozvan diplomatski zbor.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 22. Službeni izvještaj od 21. lipnja:

Na zapadnoj fronti nastavljaju se žestoke borbe sjeverno Godomieze na Styru. Selo Gruziatyn prešlo je ponovno iz jedne ruke u drugu. Jučer oko podne unišle su naše čete u selo. Tom su prilikom zarobile 11 časnika, 400 vojnika te zapliniše 6 strojnih pušaka. Nijemci se bore ustrajnom žestinom u okolici sela Woronczyn (8 km sjeveroistočno Kisielina). Poduprti vatrom svojih teških i lakih topova prešli su ponovno na navalu.

20. tek. pod večer poduzeše naše mlade pukovnije silnu navalu prisiliviši Nijemce na uzmak. Zaplijenismo 9 strojnih pušaka te zarobismo vojnike, koji pripadaju raznim pukovnijama. U noći medju 20. i 21. u 3 sata napao nas je neprijatelj sa jakim silama u okolici sela Rajmiosto na Stohodu (23 km sjeveroistočno Woronczyna); došlo je do boja na nož sa Nijemcima, koji nijesu mogli ustrajati te uzmakoše bježeći. Ostaviše u našim rukama ranjenika i vojnika, kojih broj još nije ustanovljen.

Razvili su se žestoki bojevi u okružju Kisielina i dalje prema jugu. Na našem skrajnom lijevom krilu predjoše naše čete tjerajući neprijatelja Sereth. Ukupni broj zarobljenika i ratni plijen učinjen od vojske generala Brusilova od 4. do 17. lipnja iznaša 3350 časnika, 169.134 momaka, 198 topova, 150 strojnih pušaka, 189 bomba i bacala mina, 119 municijskih vozova za topove, 35 reflektora te ini mnogobrojni vojni materijal. Broj zarobljenika i plijena pomnožili su bojevi od 17. do 21. lipnja. Na fronti Dune njemačko topništvo žestoko opstrijeljava okolicu mostobrana Uexkuell te položaje u području sjevero Jakobstadta. Nakon žestoke topničke vatre napali su Nijemci u noći od 19. na 20. naše položaje južno Smorgona. U jednom je odsjeku neprijatelju uspjelo te je unišao u naše strijeljačke jarke. Naša ga je protunavala poduprta topovskom vatrom opeta potjerala; morao se je povratiti u jarke iz kojih je došao.

U drugim djelovima toga područja izjalovise se sve neprijateljske navale i pokušaji. Neprijatelj bijaše djelomice suzbit našom topovskom vatrom, djelomice bajunetima.

Neprijateljski letioci bacili su od prilike 40 bomba na kolodvor Wileyka.

Na kanalu Ogynski vršili su se nekoji pješadijski te žestoki topovski bojevi.

Službeni izvještaj od 23.

Nijemci su kušali po topovskoj pripravi da napadaju na više odsjeka fronte na jugu od Rige, ali bez uspjeha. Jučer su izbacila neprijateljska ljetala četrdesetak bomba na kolodvorske zgrade u Molodečnu. Večerom 21. o. mj. razvili su se na Oginskom prokopu bojevi, koji su sinoć još trajali. S jedne su se i s druge strane izjalovili napadaji poduzeti, da se predje prokop na gredama.

U tim su borbama bili ranjeni hrabri general Siegelmann i pukovnik Berghenstrole. Potonji je ranama podlegao. Na čitavoj fronti Brusilove vojske mjestimični okršaji na starijim i novijim bojištima osobito kod Radzivilova. Neprijatelj dobiva sve to daljnja pojačanja s francuske i s talijanske fronte. U Bukovini naše navale napreduju. Zauzeli smo Gurahumoru (31 km južno od Radanca), Strazu (26 km južno od Radanca) i Visnicu kod Kutja (1 km istočno). Proganjajući neprijatelja, koji uzmiče u Karpate, uhvatili smo, po prilici, 300 zarobljenika.

Kaukaska fronta.

Prama Diarbekiru pobili su naši izvidničari iz zasjede neprijateljsku četu, koja je htjela, da iznjezdi prednju našu stražu.

U pravcu su prama Mosulu imale naše pred kratko sastavljene pukovnije sretan sukob sa mnogobrojnom bandom Kurda, koji su morali pobjeći ostavivši mnogo mrtvih.

Prama Bagdadu iznenadna navala kozaka bacila je Turke natrag iz okolice Kasr-i-Širim.

Domaće Vijesti.

Otpušteni istarski pokrajinski činovnici. Istarska upravna komisija odredila je, iza provedene disciplinarne istrage, da se otpuste iz službe odsutni pokrajinski činovnici: primarij dr. Sbisà, računarski oficijal Andrija Rocco i docent Donat Libutti.

Brisani iz odvjetničke liste. Iz istarske odvjetničke liste brisani su odvjetnici Dr. Stjepan Derin u Kopru, te dr. Pierartonio, Gambini i dr. Dominik Fragiacomo u Piranu.

Iz Hrvatske.

Barun Skerlecz začasni gradjanin Bakra. U sjednici gradskog zastupstva od 19. o. mj. izabran je hrvatski ban, dr. Ivan Skerlecz, začasnim gradjaninom grada Bakra.

Hrvatski sabor. (Sjednica od 23. o. mj.). Sjednicu otvara u 10 i tri četvrt sata prije podne prvi saborski podpredsjednik dr. Pero Magdić. Zapisnik vodi saborski bilježnik dr. Zbierzhovski. Sjednici prisustvuju ban i svi odjelni predstojnici.

Čita se i ovjerovljuje bez prigovora zapisnik prošle sjednice.

Predsjednik čita podneske na sabor, a iza toga prelazi se na raspravu o indemnitetu. Prvi govori dr. Poljak. On je za indemnitet sa gospodarskoga gledišta. Osvrće se na aprovizaciju zemlje i uzima u zaštitu opskrbno udruženje pred navalama opozicije. Na osobnu primjetbu uzimlje riječ zast. Holjac, koji se osvrće na upadicu zast. Prebega glede njegova boravka u Beogradu. Veli, da nije išao iz političkih razloga u Beograd. — Zast. Ribar ispravlja pisanje „Hrvatske“ od subote, koja je iznijela, da mu je Mileusnić doviknuo, da bi on prosjačio, kad ne bi imao peštanske štipendije. — Predsjednik veli, odnosno na ispravak zast. Ribara, da će morati postupati protiv svakog izvjestitelja, koji bi u saborskim izvještajima navadjao ono, što se nije dogodilo. — Prelazi se na interpelacije. Dr. Kraus interpelira bana glede pristojbe, taksa i ratne dohodarine, koje se plaćaju u Ugarskoj mjesto u Hrvatskoj. Ban veli, da vladi nisu poznati takovi slučajevi, ali da će stvar izviditi i zamoliti od Ugarske onaj dio, koji pripada u Hrvatsku. — Zast. Vučetić brani „Hrvatsku“, jer je Marko Mileusnić doista izrekao onu upadicu protiv zast. Ribara. Zastupnik Mileusnić veli da je doista dobacio spomenute riječi, no ne zast. Ribaru, već nekomu drugomu.

Iza toga prekida predsjednik sjednicu, a nastavak najavlja za pet sati poslije podne.

Popodnevnoj sjednici predsjeda dr. Lukinić. Riječ uzimlje zast. Novak, koji govori o gospodarskim prilikama Hrvatske. Prispodablja našu državu sa snagom rimske države, pa veli, da smo zaostali daleko od Rimljana. Predsjednik ne dozvoljava da o tome govori i oduzimlje mu riječ. — Zast. dr. Krišković uzimlje zaključnu riječ, te preporuča saboru na prihvat zakonsku osnovu o indemnitetu. Osnova je prihvaćena većim dijelom glasova. — Kod specijalne debate govore zast. Radić i Zagorac. Uz razne upadice sa strane oporbe prihvaćeni su §§ 2., 3., 4. i 5., i tako je osnova prihvaćena i u drugom čitanju. Iza toga slijedi debata o dnevnom redu. Zast. Radić govori protiv dnevnog reda. Većina usvaja dnevni red sjednice tako, kako ga je predsjedništvo predložilo.

Na to je sjednica zaključena.

Sjednica od 24. o. mj.

Predsjednik dr. Pero Magdić, koji otvara sjednicu u 11 sati prije podne. Prisutni su ban i četiri odjelna predstojnika. Zapisnik vodi dr. Simeonović-Čokić. — Čita se i ovjerovljuje zapisnik prošle sjednice. Na sabor je prispjelo više molba i podnesaka za izručenje zast. Tome Jaltabetića. — Dr. Prebeg uzimlje riječ na osobnu primjetbu i reflektira na jučerašnji govor zast. Holjca. Veli, da nije htio prikazati posjet zast. Holjca u Beogradu kao kakav zločin. On je htio samo žigosati rad hrv.-srpske koalicije. Po tome se prelazi na dnevni red, naime na treće

Sjećajte se siročadi za domovinu poginulih vojnika!

čitanje osnove zakona o indemnitetu. — Osnova je prihvaćena, a predsjednik javlja, da će je poslati na Previšnu sankciju. — Dolazi na red rasprava o financijalnoj nagodbi. Bilježnik čita zakonsku osnovu i protuprijedloge zast. dra. Vladimira Prebega i Stjepana Radića. Kod generalne debate u tom pitanju uzimlje riječ izvjestitelj dr. Krišković, da obrazloži prijedlog odbora. Govornik veli, da će se na protuprijedloge dra. Prebega i Radića osvrnuti na koncu debate, akoprem upozoruje već sada, da stajalište oporbe nije na zakonu osnovano i ne će da dovede do onog rezultata, kojeg bi oporba htjela polučiti. Preporuča saboru, da prihvati osnovu zakona za podlogu specijalne debate. — Zastupnici Prebeg i Radić govore protiv produljenja financijalne nagodbe, te traže financijalnu samostalnost. Glasovati će protiv prijedloga odbora. (Slijedi.)

Grad Zagreb za zapuštenu djecu. Zagrebačko poglavarstvo izdalo je ovaj oglas: S obzirom na životne prilike gradskoga žiteljstva u ovo teško vrijeme, naročito na periferiji grada, odlučilo je gradsko poglavarstvo u školskim praznicima ove godine urediti za djecu ispod školske dobe zabavišta ad hoc, u koja će moći pod nadzor zabav. učiteljica sva djeca, čiji roditelji, skrbnici, pazitelji i ini moraju u dnevno doba radi posla, zarade ili inoga zanimanja boraviti izvan kuće i ostavljati dječu bez dostatne pažnje.

Kruh na Rijeci. S razloga jer je pomanjkalo obične ratne muke za kruh, prodavaju pekari na Rijeci, dok ne dođe nova zaliha, bijeli kruh po 88 filira kilogram. Mukom ih opskrbljuje aprovizacijoni odbor.

Iz Trsta.

Priznanje. Nadporučnici Dr. Brnčić i Josip Bučar kod transenog odjela u Trstu, dobili su najviše pohvalno priznanje.

Zapljena imetka. Tršćansko pokrajinsko sudište zaključilo je zapljenu imetka bivšega c. kr. notara u Gorici dr. Antuna Ballabena, jer postoji sumnja, da je počinio zločin proti ratnoj sili države po §. 327. v. z.

Pokrajinske stvari.

Pitanje vode jest u Istri životne važnosti i pravo je učinila zemaljska upravna komisija, što ga je opet iznijela i makla. Vodnjanski, Rovinjski, Porečki, donekle Motovunski, Bujski, Piranski sudbeni kotari, a da i ne spominjemo drugih krajeva, čekaju već odavna, da se nješto učini u tom pitanju. Ali ne da se učini samo na papiru: jer i do sada se je trošilo za ispitivanje zemljišta, za razna pregledavanja i komisije, pak osobito za nacrte i osnove i s t o t i n u t i š u ć a k r u n a, a nije se učinila niti jedna šterna, niti jedan vodovod, niti su se uredili razni izvori, zdenci i bunari širom pokrajine.

Dobro je, da se proučava i pripravlja stvar n a v e l i k o; ali medjutim bi se moralo pristeći u pomoć općinama, koje za to odavna mole, za gradnju šterna i vodnjaka. Takvih molba leži sijaset na zemaljskom odboru, osobito iz općina Kastavske, Pazinske, Žminjske, Boljunske, Buzetske i drugih te se mora samo preporučiti zemaljskoj upravnoj komisiji, da ih uzme u pretres i svrsishodno riješi, kakono je riješila, ne čekajući dalje, n. pr. sva neriješena pitanja za ustanovljenje škola.

A ne samo glede pitke vode za ljude, nego i one za životinje, trebalo bi čim prije učiniti što se može. Mnoga sela nemaju niti jedne prave lokve, a u drugima su lokve tako loše ili nečiste, da ili vode ne drže dugo ili se u njima namah usmradi. Na zemaljskom odboru imade i takvih pitanja za potporu iz raznih krajeva Istre te je uputno, da se priskoči takodjer u tome općinama u pomoć i to koli novčanim potporama — pokrajina dobiva i od države stanovitu svotu za promicanje marvogojstva — toli izašljanjem strukovnjaka iz gradjevnog odijela, koji bi općine uputili o najboljem smještenju, iskopavanju, ogradjivanju, cementovanju lokvi odnosno napajališta za blago.

To se apsolutno nesmije pustiti s vida, dok će se u pokrajinskim uredima proučavati, udešavati i prekrojivati razne velike osnove, kako su ih pripravili namjesništveni i zemaljski tehničari, pak barun Schwarz, inžinir Schiavoni i profesor Friedrich itd.

*

Više puta smo rekli u našim crticama o pokrajinskim stvarima, da ne valja odgadjati za vrijeme izra rata, što se već sada može učiniti: gradnje cesta, škola, uredjenje voda itd. Ovdje ćemo spomenuti jednu drugu stvar, koja nam se čini važnom.

Pazin je bio uvijek pravo središte, srce Istre, a dandanas, gdje su tamo usredotočene i oblasti kao okružno sudište, trgovačka komora i druge, poskočila je znamenitost grada u velike. Zato je Pazin već prilično zadobio gradsko lice, ali još mu treba koješta u tom smjeru. A jedna od prvih stvari imala bi biti, da se ulicama i trgovima u Pazinu dadu i postave zgodna imena. Rodoljubno općinsko zastupstvo, kojemu pripada odnosno pravo po istarskom općinskom redu (§ 27. t. 3.), znati će riješiti tu stvar na opće zadovoljstvo.

Ono je već pokazalo, slijedeći primjer drugih mnogobrojnih hrvatskih zastupstva, da zna cijeniti starinske tradicije i voditi narod k boljoj budućnosti. Koliko će veselje biti u narodu, kad silazeć od kolodvora u Pazin bude znao i čitao, da ide kroz „Šetalište Franje Josipa I.“ ili kad dodje na trg pred talijanskom gimnazijom, da je to n. pr. „Trg generala pukovnika Boroevića“. Tako će se moći čitati po ulicama i trgovima slavna imena nadvojvode Eugena, admirala Montecuccoli, koji je takodjer gradjanin pazinski, i drugih; moći će se oživjeti uspomena baruna Lazarića, bana Jelačića, pomorskog lava Tegetthoffa, a iz starijeg doba Krsta Frankopana, koji je za cara Maksimiljana vojevao u Istri protiv Mljecima, te Vuka Frankopana Trsatskog, koji je to isto činio sto godina kasnije, kad je Venecija htjela biti gospodarica naših primorskih krajeva, kako to danas sanja Italija.

Sad je doba, da se to provede i narod pazinske općine očekuje od svoga općinskoga zastupstva, da ne časi časa, već da se čim prije lati ovog posla, koji se mora izvršiti na dičnu uspomenu junačke obrane Istre od pohlepnog prekomorskog dušmanina i baš u oči naumljene proslave pedesetgodišnjice slavne bitke pod Visom.

*

Pišuć zadnji put o pokrajinskim stvarima u „Hrvatskom Listu“, izazvali smo olovku gospodina cenzora, koji nam je š njome brisao njekoliko redaka. Šta će te? Kad se piše o pokrajinskim ilili „provincijalnim“ stvarima, čovjek postane i sam „provincijalac“ te se ne razumi u njeka pravila finoče i reda, kako oni u glavnim gradovima. Kazati: popu pop, a bobu bob — to je u provinciji posve prirodno; ali mislimo, da niti u glavnom gradu se nebi smjelo reći: popu bob, a bobu — pop.

S druge strane možemo i smijemo dihati takodjer i mi, istarski Hrvati, i to baš kao takovi. Bog sačuvaj, da bi nam bila nakana ogrišiti se o red i pravilo; ali kad u dobroj namjeri dišemo, govorimo, pjevamo . . . . kakono se borimo, jurišamo, u smrt srćemo na svim bojištima — tad molimo bar onoliko slobode, koliko je dostatno da nas se vidi i čuje i pozna. Mi tražimo i zastupamo samo korist države i hrvatskoga naroda, a osvjedočeni smo, da se na ovim obalama Jadranskoga mora jedna s drugom pokriva.

Gospodarstvo.

Žetva u centralnim državama. Za nekoliko će dana započeti u Ugarskoj žetva, i o njezinom rezultatu ovisi u prvom redu opskrba monarkije za narednu gospodarstvenu godinu. Dosadašnji se izgledi mogu nazvati kao veoma dobri, te postoji nada, da će ljetošnju žetvu natkriliti one prije jednu i dvije godine. Dosadašnje vremenske prilike bile su povoljne, a nenadana promjena vremena mogla je malo mijenjati na konačnom rezultatu. Dosadašnje je vrijeme bilo povoljno.

Isto tako su povoljni izgledi u Austriji, gdje su vremenske prilike veoma zgodne za uspjevanje žita

U Njemačkoj je bilo vrijeme u posljednjim ovim danima nešto hladnije, no mnogi tvrde, da je ono uspjevimu više koristilo, nego bilo na štetu, jer, kako je poznato, u Njemačkoj žetva kasnije dozrijeva. Za sad se može reći, da je stanje žetve u Njemačkoj izvrsno, i to ne samo kod žita, nego i kod ostalih vrsti živeža (krumpira itd.). Osobito se ukazuje pretečak ječma i zobi, tako te ne će biti pomanjkanja na krmi.

Mnogo obećavaju i vijesti iz Rumunjske i Bugarske. Ne samo jesenske, nego i proljetne su sjetve u Rumunjskoj dobro uspjele, što je za centralne vlasti za vrijeme rata od velike važnosti. A prema privatnim vijestima imade Rumunjska uza sav svoj izvoz u Austrougarsku i Njemačku još predostatnu zalihu stare žetve. Za nas je dakle pogibelj glada otklonjena.

Pogledajmo sad Francusku.

Ovdje se je obradjeno zemljište u ovoj prema prošlog godini umanjilo za okruglo 950.000 hektara, čemu kao uzrok navadja francuski uredovni izvještaj nestašici radnika.

Procjene žetve u Udruženim državama cijene se na 18 milijuna tona prema 25 milijuna u prošlog godini, a razlika iznosi upravo toliko, koliko su Udružene države prošle godine izvezle bile. No te su Udružene države opskrbljavale antantu pšenicom, dok je Argentinija slala kukuruzu. Sad će moći Udružene države stati tek rezerve od prošlogodišnje žetve, a u Argentiniji je jako mršava žetva kukuruze. Prema tomu bi mogli oni, koji hoće nekoga da ubiju gladom, biti sami ubijeni gladom.

Razne Vijesti.

Rusi pucaju na svoje vlastite čete. „Neue Züricher Nachrichten“ tvrdi, da je van svake sumnje, da rusko topničtvo puca na svoje vlastite čete. kada ove pokušavaju, da se vračaju.

Proslava sedamdesete godišnjice Sienkiewicza. Prigodom navršenog sedamdesetog rodjendana Sienkiewicza čestitalo mu je društvo poljskih novinara u posebnoj spomenici, na koju je on zahvalio kao kolega „kolegama i kao drug iste zastave“ u borbi za oslobodjenje Poljske. Za proslavu sabralo se u mjesec dana 224.570·30 kruna, koju će se svotu uporabiti kao potporu za ratom opustošenu kongresnu Poljsku.

Zaklana goveda u sadašnjem ratu. Od početka rata zaklano je za samo vojništvo četiri milijuna goveda. Govedari i preprodavatelji zaslužili su pri tome nad 200 milijuna kruna.

Francuzi i Verdun. Kakovo raspoloženje vlada u Francuskoj, dade se zaključiti i iz slijedeće izjave pariškog lista „Bataille“: Pošto su nas nedjeljama uvjeravali i zavaravali nas, da je napad na Verdun jedno ludjačko djelo Nijemaca, počinjeno da uvidjamo, da je taj napad pravo remek-djelo Njemačke. Verdun nam sve većma donaša čas, kada će Francuska morati, da izbaci svoju posljednju kartu.

Srpski zarobljenici vraćaju se svojim kućama. „Hlas Naroda“ javlja: Iz zarobljeničkog tabora u Broumovu poslano je ovih dana 14.000 srpskih zarobljenika natrag u Srbiju, gdje će biti zapošleni kod raznih radnja. U Broumovu ima jošte 4000 Srba.

Maksim Gorki vraća se na otok Capri. Vijest, da će se Maksim Gorki vratiti na otok Capri potvrdjuje se ručnim pismom Gorki-ja, upravljenim ruskom učenjaku, koji radi u rimskim knjižnicama i arhivima. U pismu veli, da se vraća na otok radi slaboga zdravlja, odakle će izvješćivati nekoje velike ruske novine o talijanskom ratu.

Iz talijanske sudbene dvorane. Neki Alazetta bio je ugarski državljanin, ali sin talijanskih roditelja. U početku rata odmaglio je u Italiju i dobio tamo mjesto kod ratne pošte, gdje je pronevjerio poštanskih pošiljaka u vrijednosti od 700 talijanskih lira. Ratno sudište priznalo je za uzrok tog čina goruću domovinsku ljubav mladoga čovjeka: svi njegovi nesretni slučajevi izviraju iz toga, što nije htio zatajiti svojega talijanskoga podrijetla. S tog razloga bio je riješen kazne radi dokazane i priznate krađje.

Zanimiva polemika. „Obzoru“ pišu iz Rijeke: Madžarski publicista Szatmari, koji je nedavno u madžarskom listu „Magyaroszag“ oštro osudio zaključak riječkog gradskog zastupstva, da se ukinu ulične table sa imenima talijanskih kulturnih velikana — ponovno se u istom madžarskom listu obara na riječko-madžarskog grad. zastupnika dra. Gjuru Fesüsa, kr. javnog bilježnika, koji je fungirao kao tajnik odbora za promjenu uličnih naziva i koji još i sada sabire od gradjanstva dragovoljne doprinose za trošak novih tabla. Madžarski publicista zastupa stanovište, da je u interesu Madžara i države, da se uzdrži talijanstvo grada Rijeke i da se dosljedno tome Riječanima talijanskog jezika dade što veća sloboda, da se mogu odgajati u talijanskom jeziku. Slično nekako izjavio se nedavno i ugarski ministar unutarnjih posala prilikom konferencije o podržavljenju riječke gradske policije, ali tom razlikom, da se to talijanstvo ima svesti u uže i strože granice. Iz riječkih „Talijana“ hoće se stvoriti Talijane samo po jeziku i kulturi, a inače na srcu Madžare. — Toliko po „Obzoru“, dok bismo mi imali tome nadodati: recept bio bi zgodan, kad bi bio i izvediv. Nego stvarati jezikom Talijane, a srcem Madžare, nije tako lak posao, kako se to možda publicisti Szatmari-ju u prvi mah čini. U ostalom on stalno ne zaboravlja, da je Rijeka nastanjena i velikim brojem Hrvata, koji su tu prvosjedioci, pak kad uzmemo to u obzir, onda će nam gosp. Szatmari oprostiti, ako mu sasma otvoreno kažemo, da je njegovo zanimanje za riječke „Talijane“ skroz neiskreno. Ide se tu za nečim drugim, što gosp. publicista sasma dobro znade, a nije ni nama tudje. Vara se takodjer, ako misli, da je takva stupica podesna za riječke „Talijane“ sa trga „Dante Alighieri“.

Talijansko miloserdje. „Ideja Nazionale“ donosi iz pera nekoga F. V. Tatti-a članak, iz kojega vadimo slijedeće crte: „Austrijski ranjenici koje naši skupljaju — a i svi su skoro ranjeni bajonetom — imaju isti onaj neprijatno hladni pogled kao i oružje kojim su probođeni. Jednako kao za ofenzive na Soči mrmljaju oni danas „životinje, zvijeri!“ . , . Doista zvijeri su oni talijanski vojnici, najsvetije zvijeri, koji osvjećuju palež, razbojstvo, ubijstvo, oskvrnuće i sramotu. Moguće da su još premalo zvjerski, treba da postanu još više. Svi to moraju osjećati, pa i oni, koji još nijesu bili u vatri, oni u etapama, oni koji još gazduju daleko od kojem gradu, svi ovi to moraju osjećati, cio narod, kako mi moramo mrziti naše neprijatelje“.

Nove ruske ponude Rumunjskoj. Kako javljaju, bio je ruski veliki knez Mihajlo u Bukareštu, te je bio primljen od kralja Ferdinanda u posebnoj audijenci. Prema vijestima iz Bukarešta ovlašten je Mihajlo definitivno riješiti sva rusko-rumunjska pitanja. Nekoje rumunjske novine drže, da bi značilo casus belli, kad bi Rumunjska odbila ruske prijedloge. Rusija ima navodno koncentriranu na besarabijskoj medji silnu vojsku, pa Rumunjsku upravo terorizira. Ruske medje proti Rumunjskoj su jur desetak dana zatvorene Antantini krugovi šire u Bukareštu vijest, da će se doskora započeti ofenziva takodjer i na Balkanu.

Milijun potpisa za mirovni memorandum u Engleskoj. Donosimo po „Obzoru“: „Vorwärts“ javlja: „Labour Leader“ traži milijun potpisa na mirovni memorandum i veli, da s manje potpisa se ne mogu zadovoljiti pokretači ove akcije. Ali onda će djelovati ovaj memorandum kao jaki faktor, da se ubrza svršetak rata u Evropi. Ako ga ne potpišu toliki ljudi, to će imati upravo protivan uspjeh. Onda će on vladu ohrabriti, da i dalje nastavi rat, te će pobuditi u pristaša militarizma i reakcijonaraca vjeru, da samo neznatan dio engleskog pučanstva želi mir. Reakcijonarci će u tom slučaju nastaviti svoju razornu politiku. Medjutim je već započela propaganda u velikom stilu za ovaj memorandum. Dva milijuna letaka već su razdijeljena, a isto tako oko 100.000 formulara s prostorom za 2500 potpisa. Prva skupština, na kojoj se govorilo o mirovnoj adresi, održala se dne 3. lipnja. Na ovoj skupštini bio je izvjestitelj socijalista Snowden. Za 8. i 9. lipnja zakazane su slične skupštine u Manchesteru i Liverpolu. Odbor za propagandu osnovao se u Birminghamu, Bristolu, Glasgowu, Edinburgu, Leicesteru, Southhamptonu, Portsmouthu i Swansei. Naročita propaganda je započeta u seoskim kotarima, gdje poljodjelski radnici vrlo marljivo rade za mir.

Pobjegli zarobljenici. Iz zarobljeničkog tabora u Cvikavi u Saksonskoj pobjeglo je 28 francuskih zarobljenika, iza kako su si iskopali 90 m dug podzemni rov.

„Hrvatski List“ može se dobiti u prodavaonci Dinka Sirotićau Buzetu.

Iz trgovine pisaćih potrepština.

(Konac.)

„Saginji se, budalo, hoćeš baš da pogineš lađo!“ dovikuju mu njeki.

„Naredba komandanta odsjeka: Svi položaji da se održe po svaku cijenu!“

P o s v a k u c i j e n u!

Koliko su značajne ove tri riječi u mršavom riječniku vojničkih zapovijesti! Po svaku cijenu, to znači, dok ijedan traje, dok ijedan može da puni pušku i da okida, to znači, ili odbiti napad ili do posljednjeg naći grob na mjestu, koje po svaku cijenu valja braniti . . .

Borba je na vrhuncu svoje siline. Besprekidno grme topovi uz stostruki odjek gole planine. Sad se iz daleke pozadine čuje i naša haubica, gdje sije smrt medju napadačima.

„To je peta baterija sa Basarskog kamena, kapetan Roksandić, taj će već naučiti „bratka“ pameti“, veli moj kaplar.

Najednom se opet spušta gusta magla. Njeko vrijeme izgleda, kao da će se prekinuti borba. No to je samo zatišje pred burom.

Pod zaštitom magle su se Bugari privukli glavnom položaju, da bi sada, kad se magla opet razredjuje, u ogromnoj brojnoj nadmoćnosti pošli na juriš.

Strahovita mitraljeska i brza puščana paljba, poslije grozno urlikanje, isprekidano potmulim, otsječnim pucnjima eksplodirajućih bombi; njeko vrijeme bijesni tamo gore više naših glava borba prsa o prsa, zatim najedared tišina — „Golemi Vrh“ nije više naš!

Šaljem ordonansa komandiru i tražim novih instrukcija uslijed promijenjenog položaja. Pozicija, čiji sam desni bok imao da štitim, ne drži se više . . . Ali dokle god ne dodje odgovor, moram se ovdje održati, pa šta bude neka bude!

„Oni ispred nas još za dva sata ne će moći da nam pridju“, veli jedan, „ali ako nas oni odozgo spaze, lijepo će nas urediti“.

Tek što je izustio, kad eto ti jednog Bugarina, gdje silazi sam. Šta hoće, kuda hoće? K nami? Zar su nas opazili? Šta hoće sam? Parlamentar? Nije! Zar radi jedne jadne mrtve straže, parlamentar! Tako se pitaju svi. Svi pogledi su upravljeni gore, zaboravljajući, da imamo neprijatelja i pred sobom. Dvojica su, nije jedan. Časnik sa jednim vojnikom, sad se već lijepo vide. Sve bliže i bliže k našem zaklonu; nemaju pojma o našem prisustvu.

„Elate, elate na sam, dobre došli, g. potporučnik!“ dovikne mu iznenada dugački zaječarski kazandžija Rada, koji ji uvijek „pun djavola“ i koga mi u ovakvim momentima ne napušta humor. U tome momentu trideset i četiri puščanih cijevi okreću se bugarskom časniku.

On se prenerazi, ali samo jedan sekund; odmah se pribere, izvuče revolver i dovikuje nam snažnim glasom:

„Puške dolu!“

Tako prirodnim tonom, kao da u kasarnskom krugu komanduje sopstvenom vodu.

Posmatram ga njekoliko trenutaka sa divljenjem. Lijep, stasit, mlad čovjek, crnih, potkresanih brkova i garavih, sijevajućih očiju.

Dodje mi žao za hrabrog mladića. Nehotice mu odmahujem rukom, neka bježi, dok je vrijeme. Čuda situacija! K njemu, da ga zarobimo, ne možemo. Ako bi izašli iz rova, spazili bi nas oni gore i zbrisali bi nas jednim plotunom, ta ima ih gore čitav bataljun. Vojnik, što je pratio časnika, shvati situaciju. Za tili čas zbaci sa sebe pušku, fišekliju, torbu i „šinjel“, i četveronoške brz kao mačka, vješto se zaklanjajući kidne uz brdo. Onaj drugi stoji nepomično kao kip; gleda smrti pravo u oči — ni okom da trene!

„Puške dolu!“ grmne opet.

Naši ga gledaju, drže prst u obarači, ali niko od njih ne će da puca na njega bez komande.

„Oca mu, sila je čovjek!“ šapće podnarednik Čeda.

Jednom rukom naperio je revolver na nas, a drugom sad nješto barata po džepu. E sad već nema šale, ako pričekamo još koji čas, dobit ćemo bombu.

„Pali!“ komandujem teškim srcem. Trideset i četiri pucnja kao jedan, formalno streljanje.

Jedan momenat kao da se isteže njegov visoki stas; njegove garave oči zvjeraju u nas, kao da hoće da nas probodu svakog posebice, pošto nam oružjem ništa nije mogao. Usne prekosno i nekako triumfirajući naprćene, kao da hoće da umre sa trećim pozivom na predaju na usnama. Još jedan sekund stoji uspravljen kao zid; zatim polako pada na stijenu, što je iza njega, kao da hoće da se nasloni, da otpočine — ali njegovo junačko srce više ne kuca . . . .

Georgi Popovu, ili kako ti je inače bilo ime neznani delijo, bio si nam neprijatelj, bio si od onih, koji nam zabodoše kamu u leđja, ali si bio cio čovjek. Poginuo si krasnom, stoičkom vojničkom smrću; tako mora da je prije preko dvjesto godina u nekom zaboravljenom bosanskom ili dalmatinskom selu okončao svoj burni život Ernest Mansfeldski; stojeći na nogama u punoj ratnoj opremi sa riječima: „Ratnik umire na nogama!“

Ako Bog da, poslije rata ću lično pisati tvojim milim i dragim, kakav si nam lijep, muški primjer čojstva i junaštva dao. Hvala ti! Neka ti je svijetao spomen medju nama!

Po „Beogradskim Novinama“: M. A.

Hrvati i Hrvatice sjetite se družbe sv. Cirila i Metoda!